

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Okresní soud Plzeň-město rozhodl samosoudkyní Mgr. Alenou Chaloupkovou ve věci

- navrhovatel: a) **Oldřich Brom**, narozený 1. 3. 1955
bytem Lidická 319, 330 26 Tlučná
- b) **Jiří Janda**, narozený 14. 1. 1950
bytem Polní 1339/47, 326 00 Plzeň
oba zastoupeni advokátem JUDr. Milanem Kostohryzem
sídlem Pavla Švandy ze Semčic 11, 150 00 Praha 5
- za účasti:
- účastníka: c) **Evžen Růžek**, narozený 28. 11. 1954
bytem Lesní 1100/8, 312 16 Plzeň
- účastníka: d) **Ivan Dvořák**, narozený 14. 4. 1955
bytem Švermova 280/12, 625 00 Brno
- účastníka: f) **Karel Brom**, narozený 11. 3. 1963
bytem Zahradní 383/58, 357 33 Locket
- účastnice: g) **Jindřiška Žáková**, narozená 29. 11. 1957
bytem V Zahradách 31, 582 82 Golčův Jeníkov
- účastnice: h) **Marcela Zelingrová**, narozená 31. 12. 1963
bytem Vítězslava Háška 128, 258 01 Vlašim
- účastníka: i) **Zdeněk Brom**, narozený 24. 10. 1961
bytem Rumburská 557, 407 77 Šluknov
zastoupený opatrovníkem Městským úřadem Šluknov
sídlem nám. Míru 1, 407 77 Šluknov

- účastníka: j) **Jiří Brom**, narozený 5. 3. 1958
bytem Na Valech 465/12, 408 01 Rumburk
- účastníka: k) **Luboš Brom**, narozený 5. 11. 1958
bytem Tolstého 1201/11, 400 03 Ústí nad Labem - Střekov,
- účastnice: l) **Ladislava Kuttengerová**, narozená 5. 7. 1954
bytem Koterovská 328/141, 326 00 Plzeň
- účastníka: m) **Ing. Jan Kuttenger**, narozený 12. 4. 1980
bytem Koterovská 2001/82, 326 00 Plzeň
- účastnice: n) **DiS., Jana Pašková**, narozená 25. 2. 1982
bytem Staniční 1223/50, 312 00 Plzeň,

o návrh na uznání cizozemského rozhodnutí

takto:

- I. Rozhodnutí Obvodního soudu v Curychu ze dne 17. 12. 2020, č.j. CP 190012-L/Uo, které nabylo právní moci a vykonatelnosti dne 6. 2. 2021 ve věci pozůstalosti po Věře Růžickové, rozené Brom, narozené dne 8. 10. 1928, zemřelé dne 11. 1. 2016 se v České republice uznává.**
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.**

Odůvodnění:

1. Návrhem doručeným zdejšímu soudu dne 30. 3. 2023 navrhovatelé žádali soud o uznání cizozemského rozhodnutí, a to rozhodnutí Obvodního soudu v Curychu ze dne 17. 12. 2020, č.j. CP 190012-L/U, které nabylo právní moci dne 6. 2. 2021 a kterým bylo rozhodnuto o pozůstalosti po Věře Růžek (Ruzek), rozené Bromové, nar. 8. 10. 1928, zemřelé 11. 1. 2016 naposledy bytem Asylstrasse 130, 8032 Curych, Švýcarsko jako o celku.
2. K návrhu navrhovatelé připojili citované rozhodnutí, ze kterého je patrné, že byla stanovena aktiva a pasiva pozůstalosti, mezi aktivy byly zahrnuty i nemovitosti umístěné na území ČR, a to následující:
 - byt 2062/32; v Plzni, Plaská 2062/56, část obce Bolevec, zapsaný na listu vlastnictví č. 10954, vedený u Katastrálního úřadu Plzeňského kraje, katastrální pracoviště Plzeň-město, pro katastrální území Bolevec (k jednotce patří také parkoviště v budově s číslem popisným 2062)
 - byt 475/64 v Plzni, Mandlová 475/2, část obce Doudlevec, zapsaný na listu vlastnictví č. 28929, vedený u Katastrálního úřadu Plzeňského kraje, katastrální pracoviště Plzeň-město, pro katastrální území Plzeň
 - byt 3216/129, nebytový prostor 3216/48, nebytový prostor 3216/51 v Praze, Vinohradská 3216/163, část obce Strašnice, zapsaný na listu vlastnictví Č. 6163, vedený u Katastrálního úřadu pro Hlavní město Praha, katastrální pracoviště Praha, pro katastrální území Strašnice
 - garáž v Plzni (řadová garáž na odstavném místě); 16 m², dočasná stavba, pozemek ve vlastnictví města Plzně, nájemní smlouva.

3. Zůstavitelka poříдила dvě závěti, první ze dne 10. 11. 2014, druhou závět' nedatovanou, z nichž byly dovozeny odkazy uvedené v čl. 3.1., které byly vypořádány v článcích 5.1. až 5.6. obsahující dispozice s finančními prostředky. Aktiva ke dni smrti zůstavitelky bez započtení nemovitostí činila 1 556 613,33 CHF a 87 375,87 Kč. Pasiva pak činila 46 379,40 CHF a 25 147 Kč. V rozhodnutí byla pozůstalost dělena podle dědických kvót v poměru uvedeném v části nazvané: „Uznává se“ (viz str. 23 a následující českého překladu, čl. 44 a násl.), a to v čl. 8 až 16 s tím, že se tzv. společenství dědiců ruší a pozůstalost se dělí příslušně podle těchto dědických kvót:
- Evžen Ružek 50%,
 - Ivan Dvořák 10%,
 - Oldřich Brom 5%,
 - Jan Kuttenger 5%,
 - Karel Brom 5%,
 - Jindřiška Žáková 2,5 %,
 - Marcela Zelingrová 2,5 %,
 - Jiří Brom 2,5 %,
 - Zdeněk Brom 2,5 %,
 - Jiří Janda 10 %
 - Luboš Brom 5 %.

Současně se pak stejným rozhodnutím nařizuje veřejná dražba spolu s právy a dluhy, které na nemovitostech vážnou za co možná nejvyšší cenu a výtěžek pak bude mezi dědice rozdělen dle poměru stanoveného v citovaném ustanovení (čl. 49 čl. 11-13), k prodeji byl současně zmocněn advokát Milan Kostohryz (viz čl. 4.2. čl. 24, str. 3 českého překladu rozhodnutí).

4. Soud dále v řízení zjistil, že v České republice bylo vedeno pozůstalostní řízení u Okresního soudu Plzeň – město sp. zn. 29 D 775/2018, rozhodnutím ze dne 18. 8. 2021 č.j. 29 D 775/2018-173 bylo však řízení zastaveno s odkazem na shora citované rozhodnutí švýcarského soudu, kterým byla projednána celá pozůstalost po zůstavitelce a věc tak byla již projednána a rozhodnuta.
5. V řízení bylo dále zjištěno, že jeden z dědiců, Ing. Jan Kuttenger, narozený 11. 3. 1952 dne 19. 10. 2021 zemřel a proto soud rozhodl usnesením č.j. 38 C 93/2023-94 ze dne 30. 8. 2023 s odkazem na usnesení zdejšího soudu č.j. 29 D 2052/2021 – 55 ze dne 9. 2. 2022, že na místo něj jsou účastníky řízení pozůstalá manželka Ladislava Kuttengerová, nar. 5. 7. 1954, syn Ing. Jan Kuttenger, nar. 12. 4. 1980 a dcera Jana Pašková, nar. 25. 2. 1982.
6. S ohledem na rozsudek Okresního soudu v Děčíně č.j. 12 Nc 1606/2019-58 ze dne 28. 5. 2020 pak byl účastníkovi řízení, dědicovi Zdeňku Bromovi ustanoven usnesením zdejšího soudu č.j. 38 C 93/2023-86 ze dne 22. 6. 2023 procesní opatrovník, a to Město Šluknov.
7. Žádný z účastníků řízení se k návrhu nevyjádřil.
8. K výzvě soudu doplnili navrhovatelé sdělení ČUZK ze dne 17. 8. 2023 (viz čl. 93), podle kterého sice není možné považovat rozhodnutí švýcarského soudu citované shora za listinu, která by splňovala kritéria listiny pro zápis do katastru nemovitostí, ale je možné ji připojit k jiné listině, na jejímž podkladě bude vklad k předmětným nemovitostem prováděn, tedy jako podkladová listina po realizaci pokynu k následnému návrhu na provedení vkladu nového vlastníka s tím, že by bylo analogicky postupováno obdobně jako u nařízeného

prodeje nemovitosti v podílovém spoluvlastnictví dle rozsudku o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví.

9. Soud po procesní stránce postupoval dle § 14 až 19 zákona č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém (dále jen ZMPS) a § 79 stejného zákona, a aplikoval Úmluvu č. 23/1929 uzavřenou mezi republikou Československou a Švýcarskem o uznání a výkonu soudních rozhodnutí a dále Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. 7. 2012 příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (dále též jen „Nařízení o dědictví“ či „Nařízení“). K vyhlášení rozsudku nenařizoval soud jednání s odkazem na ustanovení § 18 ZMPS.
10. *Podle § 14 ZMPS rozhodnutí soudů cizího státu a rozhodnutí úřadů cizího státu o právech a povinnostech, o kterých by podle jejich soukromoprávní povahy rozhodovaly v České republice soudy, stejně jako cizí soudní smíry a cizí notářské a jiné veřejné listiny v těchto věcech (dále jen „cizí rozhodnutí“) mají v České republice účinnost, jestliže nabyla podle potvrzení příslušného cizího orgánu právní moci a byla-li uznána českými orgány veřejné moci.*
11. *Podle §15 odstavec 1) ZMPS pokud v dalších ustanoveních tohoto zákona není stanoveno něco jiného, nelze pravomocná cizí rozhodnutí uznat, jestliže*
 - a) věc náleží do výlučné pravomoci českých soudů, nebo jestliže by řízení nemohlo být provedeno u žádného orgánu cizího státu, kdyby se ustanovení o příslušnosti českých soudů použilo na posouzení pravomoci cizího orgánu, ledaže se účastník řízení, proti němuž cizí rozhodnutí směřuje, pravomoci cizího orgánu dobrovolně podrobil,*
 - b) o téže právním poměru se vede řízení u českého soudu a toto řízení bylo zahájeno dříve, než bylo zahájeno řízení v cizině, v němž bylo vydáno rozhodnutí, jehož uznání se navrhuje,*
 - c) o téže právním poměru bylo českým soudem vydáno pravomocné rozhodnutí nebo bylo-li v České republice již uznáno pravomocné rozhodnutí orgánu třetího státu,*
 - d) účastník řízení, vůči němuž má být rozhodnutí uznáno, byla odňata postupem cizího orgánu možnost řádně se účastnit řízení, zejména nebylo-li mu doručeno předvolání nebo návrh na zahájení řízení,*
 - e) uznání by se zjevně přičilo veřejnému pořádku, nebo*
 - f) není zaručena vzájemnost; vzájemnost se nevyžaduje, nesměruje-li cizí rozhodnutí proti státnímu občanu České republiky nebo české právnické osobě.*
12. *Podle §15 odstavec 2) ZMPS k překážce uvedené v odstavci 1 písm. d) se přiblíží, jen jestliže se jí dovolá účastník řízení, vůči němuž má být cizí rozhodnutí uznáno. To platí i o překážkách uvedených v odstavci 1 písm. b) a c), ledaže je jejich existence orgánu rozhodujícímu o uznání jinak známa.*
13. *Podle §16 ZMPS (1) Uznání cizího rozhodnutí v majetkových věcech se nevyslovuje zvláštním výrokem. Cizí rozhodnutí je uznáno tím, že český orgán veřejné moci k němu přiblíží, jako by šlo o rozhodnutí českého orgánu veřejné moci. Je-li proti tomu namítána výhrada veřejného pořádku nebo i jiný důvod pro odeprání uznání, ke kterým nemohlo být bez dalšího přiblíženo, přeruší se řízení a je určena lhůta k zahájení zvláštního řízení podle odstavce 4. Po jeho pravomocném ukončení nebo po marném uplynutí uvedené lhůty se v přerušném řízení pokračuje. (2) Cizí rozhodnutí v ostatních věcech se uznávají ve zvláštním řízení podle odstavce 4, jestliže tento zákon nestanoví, že se cizí rozhodnutí uznávají bez dalšího řízení. (3) Cizí rozhodnutí lze na návrh uznat ve zvláštním řízení podle odstavce 4 i v případě, kdy se toto rozhodnutí uznává bez dalšího řízení. (4) Ve zvláštním řízení o uznání rozhoduje soud o uznání rozsudkem; jednání nemusí nařizovat. Vyslovit uznání je místně příslušný okresní soud, který je obecným*

Shodu s prvopisem potvrzuje Dana Biharyová

soudem toho, kdo uznání navrhuje, jinak okresní soud, v jehož obvodu nastala nebo může nastat skutečnost, pro kterou má uznání význam, pokud z ustanovení tohoto zákona nebo jiného právního předpisu nevyplyvá něco jiného. (5) Na základě cizího rozhodnutí o majetkových věcech, které splňuje podmínky pro uznání podle tohoto zákona, lze nařídít výkon tohoto rozhodnutí rozhodnutím českého soudu, které je třeba odůvodnit.

14. Podle § 18 ZMPS Požádá-li strana podle přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy, aby o uznání bylo rozhodnuto ve zvláštním řízení, rozhodne soud rozsudkem o uznání. Jednání nemusí nařizovat.
15. Podle § 79 ZMPS Pravomocná cizí rozhodnutí ve věcech dědických, která byla vydána ve státě, v němž měl zůstavitel v době své smrti obvyklý pobyt nebo jehož byl státním občanem, a jde o stát, který vydává dědictví zůstavitelů s obvyklým pobytem v České republice k projednání českým soudům nebo přiznává právní účinky jejich rozhodnutím v těchto věcech, se uznávají bez dalšího řízení, jestliže tomu nebrání pravomoc českých soudů. Nelze uznat cizí rozhodnutí, které by bylo v rozporu s ustanovením § 78.
16. Dle čl. 4 Nařízení o dědictví soudy členského státu, na jehož území měl zůstavitel obvyklý pobyt v době smrti, jsou příslušné rozhodovat o dědictví jako o celku.
17. Dle čl. 10 odstavec 1) Nařízení o dědictví nenachází-li se místo obvyklého pobytu zůstavitele v době smrti na území členského státu, jsou soudy členského státu, v němž se majetek tvořící pozůstalost nachází, přesto příslušné k rozhodování o dědictví jako celku, pokud:
 - a) měl zůstavitel v době smrti státní příslušnost tohoto členského státu; nebo pokud tomu tak není,
 - b) se místo předchozího obvyklého pobytu zůstavitele nacházelo na území tohoto členského státu, za podmínky, že v době zahájení řízení od změny tohoto místa obvyklého pobytu neuplynulo období delší než pět let.
18. Dle čl. 10 odstavec 2) Nařízení o dědictví pokud žádný soud v členském státě není příslušný podle odstavce 1, jsou k rozhodování o majetku tvořícím pozůstalost přesto příslušné soudy členského státu, v němž se tento majetek nachází.
19. Dle čl. 11 Nařízení o dědictví není-li žádný soud členského státu příslušný podle jiných ustanovení tohoto nařízení, mohou soudy členského státu ve výjimečných případech o dědictví rozhodnout, jestliže ve třetím státě, k němuž má daná věc úzkou vazbu, není řízení možné nebo je v takovém třetím státě nelze rozumně zahájit nebo vést. Věc musí vykazovat dostatečnou vazbu na členský stát, u jehož soudu bylo řízení zahájeno.
20. Dle čl. 12 odstavec 1) Nařízení o dědictví pokud pozůstalost zahrnuje majetek nacházející se v třetím státě, může soud, u kterého bylo zahájeno řízení o dědictví, na žádost jedné ze stran rozhodnout, že o jedné nebo více částech tohoto majetku nebude rozhodovat, pokud lze očekávat, že jeho rozhodnutí ohledně daného majetku nebude uznáno a případně prohlášeno vykonatelným v tomto třetím státě.
21. Dle čl. 12 odstavec 2) Nařízení o dědictví odstavcem 1) není dotčeno právo stran omezit rozsah řízení podle práva členského státu, u jehož soudu bylo řízení zahájeno.
22. **Soud vyšel z následující právní úvahy**, která se opírá o shora citovaná ustanovení a analýzu oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2023 (viz č.l. 100-108 spisu), o kterou soud v tomto řízení požádal, a z níž doslovně cituje základní úvahy, s nimiž se ztotožňuje :
 - A. „Česká vnitrostátní právní úprava zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém se použije pouze v mezích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie (dále jen „EU“). Proto je před aplikací ustanovení obsažených v ZMPS týkajících se

uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech dědických (§ 79 ZMPS) nejprve nutné posoudit, zdali není dána existence unijní právní úpravy aplikovatelné na daný případ či úpravy obsažené v mezinárodní úmluvě. Švýcarsko není členským státem Evropské unie, považujeme jej tak za „třetí stát“. Pro uznání a výkon rozhodnutí týkajících se věci dědických pocházejících ze Švýcarska tedy není v tomto ohledu možné aplikovat nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (dále jen „nařízení o dědictví“ nebo „nařízení“), konkrétně jeho kapitolu týkající se uznání, vykonatelnosti a výkonu rozhodnutí (kapitola IV, čl. 39 a násl. nařízení), jelikož ustanovení týkající se uznání a výkonu rozhodnutí obsažené v nařízení se vztahují pouze na rozhodnutí vydaná v jednom ze členských států Evropské unie.

B. Existence multilaterální dohody v této oblasti nám není známa. Oblast uznání a výkonu je však mezi ČR a Švýcarskem upravena bilaterálně, a to v Úmluvě č. 23/1929, mezi republikou Československou a Švýcarskem o uznání a výkonu soudních rozhodnutí (dále jen „Úmluva“).

C. Na uznání rozhodnutí v uvedené věci se vztahuje čl. 1 této Úmluvy, který zní: „*Soudní rozhodnutí vydaná v jednom ze smluvních států ve věcech občanských nebo obchodních budou uznána ve státě druhém, vyhovují-li těmto podmínkám:*

- *předpisy o mezinárodní soudní příslušnosti platné podle práva státu, kde rozhodnutí jest uplatňováno, nevylučují příslušnosti druhého státu k rozhodování ve věci, o kterou se jedná;*
- *uznání rozhodnutí nepřičí se veřejnému pořádku nebo zásadám veřejného práva státu, kde jest rozhodnutí uplatňováno;*
- *rozhodnutí nabylo moci práva podle zákona státu, kde bylo vydáno;*
- *v případě rozsudku pro zmeškání obmeškalá strana, proti které rozhodnutí jest uplatňováno, byla řádně obeslána podle zákona státu, kde bylo rozhodnutí vydáno, a že obeslání bylo jí včas doručeno.*

Zkoumání soudy (úřady) státu, kde rozhodnutí jest uplatňováno, bude se vztahovati pouze na podmínky, vypočítané pod číslem 1 - 4. Těmto soudům (úřadům) bude z úřední povinnosti zkoumati, zda zmíněné podmínky byly splněny.“

Toto ustanovení Úmluvy budeme tedy na danou věc aplikovat přednostně před zněním § 79 ZMPS. Ustanovení čl. 1 odst. 1 Úmluvy činí vzájemné uznávání rozhodnutí ve věcech občanských nebo obchodních závislé na podmínce, dle níž nesmí předpisy o mezinárodní soudní příslušnosti platné podle práva státu, kde je rozhodnutí uplatňováno, vylučovat příslušnost druhého státu k rozhodování v dané věci. Jestliže toto pravidlo aplikujeme na zadaný případ, vyplývá z něj, že české soudy (za splnění všech ostatních podmínek daných článkem 1 Úmluvy) by měly uznat švýcarské rozhodnutí v dědické věci, pakliže v této věci není dána výlučná příslušnost českých soudů, a to podle práva platného na území ČR. Za účelem uznání daného rozhodnutí v dědické věci je tak nezbytné zkoumat, zdali není podle práva platného na území ČR dána výlučná (mezinárodní) příslušnost českých soudů. Z tohoto důvodu musíme nejprve zjistit, co je myšleno „právem platným na území ČR“, tedy jakými ustanoveními jakého právního předpisu se bude určovat mezinárodní příslušnost ve věcech dědických. Bude tedy nezbytné zabývat se uplatněním jednotlivých pramenů práva upravujících mezinárodní příslušnost ve vztahu k dědickému řízení. I v tomto případě totiž musíme mít na paměti zásadu přednosti unijního práva a § 2 ZMPS, který stanovuje, že ZMPS se uplatní pouze v mezích ustanovení mezinárodních smluv a

přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie. Proto je důležité se na prvním místě ujistit, že úprava mezinárodní smlouvy či unijní úprava, která by se uplatnila přednostně před příslušnými ustanoveními ZMPS, není dána. Na první pohled se nemusí zdát zcela zřejmé, který právní předpis se bude z pohledu ČR v případě určení mezinárodní příslušnosti ve vztahu k třetímu státu aplikovat, konkrétně tedy zdali se použije unijní nařízení o dědictví či vnitrostátní ZMPS. V případě použití unijního nařízení je taktéž nezbytné zamyslet se nad úplností (uceleností) této úpravy. Konkrétně zdali v případě aplikace unijního nařízení není ponechán prostor pro uplatnění ustanovení ZMPS, tedy v podstatě, zdali neexistuje v unijní úpravě příslušnosti mezera, kterou by bylo třeba vyplnit vnitrostátním právem. Za tímto účelem nejprve představíme obsah jednotlivých právních předpisů upravujících příslušnost ve věcech dědictví, o jejichž aplikovatelnosti na dané poměry budeme následně uvažovat. V případě použití unijní úpravy pak budeme zvažovat, jestli tato ponechává prostor pro uplatnění vnitrostátních ustanovení o příslušnosti.

D. Úprava mezinárodní příslušnosti ve věcech dědických

1.1. Mezinárodní úmluvy

S ohledem na oblast mezinárodní příslušnosti ve věcech dědických nám není známa žádná bilaterální ani multilaterální mezinárodní úmluva, které by se účastnila ČR a Švýcarsko.

1.2. Vnitrostátní právní úprava

Nejprve na tomto místě zmíníme skutečnost, že zákonodárce v oblasti dědických práv zdůraznil pravidlo obsažené v § 2 ZMPS ohledně toho, že ZMPS se uplatní pouze v mezích přímo použitelných ustanovení unijního práva. Ustanovení § 73a ZMPS totiž stanovuje, že ustanovení hlavy VIII ZMPS, upravující dědické právo, se nepoužijí na otázky, které spadají do rozsahu působnosti přímo použitelného předpisu Evropské unie, přičemž je tímto odkazováno na nařízení o dědictví.

Vnitrostátní pravidla s ohledem na mezinárodní příslušnost ve věcech dědických jsou upravena v § 74 a 75 ZMPS. Ustanovení § 74 odst. 1 ZMPS stanovuje za hraniční určovatel pro určení mezinárodní příslušnosti ve věcech dědických obvyklý pobyt zůstavitele v době smrti. Konkrétně je dána pravomoc českých soudů projednat dědictví, jestliže měl zůstavitel v době své smrti obvyklý pobyt v ČR. Ustanovení § 74 odst. 3 ZMPS se vztahuje na případy, kdy zůstavitel neměl v době své smrti obvyklý pobyt v ČR. České soudy jsou v takovém případě příslušné k projednání dědictví, které je v ČR, tehdy, jestliže stát, jehož orgán je pravomocný k projednání takového dědictví, ani nevydává dědictví zůstavitelů s obvyklým pobytem v České republice k projednání českým soudům, ani nepřiznává jejich rozhodnutím právní účinky, anebo odmítne-li cizí stát zabývat se dědictvím, nebo se nevyjádří. Českým soudům přísluší vždy rozhodovat o dědictví, které na území České republiky zanechal státní občan České republiky, který měl obvyklý pobyt v cizině, jestliže o to požádá i jen některý z dědiců, který má obvyklý pobyt v České republice. K projednání ve věci dědění majetku nacházejícího se v cizině jsou české soudy příslušné tehdy, jestliže cizí stát vydává takový majetek k projednání českým soudům, nebo přiznává právní účinky rozhodnutím českých soudů v těchto věcech.

Za účelem posouzení uznání švýcarského rozhodnutí nás však vzhledem k výše uvedenému

nejvíce zajímá ustanovení § 74 odst. 2 ZMPS. To totiž stanovuje výlučnou mezinárodní příslušnost českých soudů rozhodnout v dědickém řízení o nemovitosti nacházející se na území ČR. Domníváme se, že toto ustanovení by tak potenciálně mohlo představovat překážku pro uznání rozhodnutí švýcarského soudu s ohledem na část týkající se nemovitostí nacházejících se v ČR. K úvahám, zdali se tato úprava použije či nikoliv viz níže.

1.3. Unijní úprava

Unijní úprava týkající se příslušnosti ve věcech dědických je obsažena v již zmíněném nařízení o dědictví, konkrétně v jeho kapitole II. Nařízení zavádí systém mezinárodní soudní příslušnosti pro dědictví jako celek založený na objektivních (poslední obvyklý pobyt zůstavitele, přítomnost majetku tvořícího pozůstalost v členském státě) a subjektivních (volba soudu dotčenými stranami a přijetí příslušnosti stranami řízení) kritériích. Na objektivních kritériích je založena příslušnost rozhodovat o celé pozůstalosti v čl. 4 a 10 odst. 1 nařízení, na subjektivních příslušnost dle článků 5, 7, a 9 nařízení. Příslušnost založená na subjektivních kritériích není pro zadanou věc předmětná, a tedy se těmito ustanoveními nebudeme podrobněji zabývat. Z článku 4 plyne jako hraniční určovatelský obvyklý pobyt zůstavitele. Odstavec 2 článku 10 nařízení se vztahuje na případy, kdy nejsou naplněny podmínky podle čl. 10 odst. 1, ze kterého plyne hraniční určovatelská státní příslušnost a obvyklý pobyt v době posledních 5ti let. Dle čl. 10 odst. 2 jsou příslušné rozhodovat soudy členského státu, v němž se nachází majetek tvořící pozůstalost. V případě aplikace čl. 10 odst. 2 však nemohou soudy členského soudu rozhodovat o celé pozůstalosti (v porovnání s čl. 10 odst. 1, podle něhož toto možné je), nýbrž pouze o části pozůstalosti nacházející se na území daného členského státu. Článek 11 mluví především na situace, kdy není možné ve třetím státě řízení vést např. z důvodu občanské války, přírodní katastrofy či politického pronásledování oprávněné osoby. Příslušnost podle tohoto pravidla nařízení lze dovodit až v případě, že tuto nelze dovodit podle jiného ustanovení nařízení.

Ze zásady přednosti unijního práva vyplývá nutnost přednostně použít unijní nařízení před ZMPS, pakliže daná věc spadá do působnosti tohoto nařízení. Z hlediska časové působnosti je nařízení o dědictví (jeho kapitola o příslušnosti) aplikovatelné na dědictví osob, které zemřely 17. 8. 2015 nebo později. Zůstavitelka v zadaném případě zemřela v lednu 2016, čímž je naplněna časová působnost řízení. Z pohledu územní působnosti musí být nařízení aplikováno soudy členského státu EU (mimo Dánska a Irska, které se spolupráce v těchto věcech neúčastní). Nařízení aplikujeme z pohledu českého soudu (z pozice jakoby bylo pozůstalostní řízení vedeno v ČR), tedy je splněna i podmínka územní působnosti. Vymezení věcné působnosti nařízení nalezneme v jeho čl. 1. Zde zjistíme, že nařízení se použije na dědění majetku zemřelých osob. Nařízení se nevztahuje na věci daňové, celní či správní. Zároveň je nutné vzít v potaz, že z věcné působnosti nařízení jsou vyloučeny otázky uvedené v čl. 1 odst. 2 nařízení, např. otázka povahy věcných práv či jakýkoli zápis práv k nemovitému či movitému majetku do rejstříku, včetně právních požadavků pro takový zápis, a účinků zápisu nebo neprovedení zápisu těchto práv do rejstříku. Je tedy dobré mít na paměti, že na tyto vyřazené okruhy se nařízení nepoužije. V dané věci řešíme příslušnost soudu rozhodovat o pozůstalosti zůstavitelky, tedy z hlediska věcné působnosti je nařízení o dědictví použitelné.

Z hlediska v nařízení zmíněných jednotlivých příslušností nelze uvažovat o použití čl. 4 nařízení, upravujícího obecnou příslušnost, jelikož tímto pravidlem by se mohla příslušnost

řídít pouze v případě, že by měl zůstavitel v době smrti obvyklý pobyt na území členského státu, což v tomto případě není dáno. Pro zadaný případ je však směrodatná příslušnost uvedená pod čl. 10 nařízení - podpůrná příslušnost. Tato se totiž uplatní právě v případech, kdy se zůstavitelův obvyklý pobyt v době smrti nenacházel na území členského státu EU, avšak přesto lze v dědickém řízení dovodit spojitost věci se členským státem. Tak je tomu i v tomto případě. Nejprve se podíváme, zdali byly splněny podmínky potřebné pro aplikaci čl. 10 odst. 1 písm. a) nařízení. Za prvé musí být na území členského státu přítomen majetek tvořící pozůstalost. Tato podmínka je splněna vzhledem k tomu, že se v ČR nachází nemovitosti po zůstavitelce. Druhá podmínka však již splněna není, jelikož touto je státní příslušnost daného členského státu v době smrti zůstavitele. Jelikož zůstavitelka byla v době smrti občankou Švýcarska, nikoliv ČR, nelze dovodit příslušnost českých soudů na základě čl. 10 odst. 1 písm. a) nařízení. Příslušnost českých soudů taktéž není možné dovodit ani na základě čl. 10 odst. 1 písm. b) nařízení, jelikož toto klade podmínku, že se místo předchozího obvyklého pobytu zůstavitele muselo nacházet na území daného členského státu (a v době zahájení řízení od změny tohoto místa obvyklého pobytu neuplynulo období delší pěti let). Z popisu případu nevyplývá, že by tato podmínka byla splněna. Proto nám nezbyvá než zhodnotit příslušnost podle čl. 10 odst. 2 nařízení. Toto ustanovení již neklade za podmínku státní příslušnost zůstavitele či předchozí pobyt v daném členském státě. Dle tohoto ustanovení je nezbytné, aby se v daném členském státě pouze nacházel majetek, který je součástí pozůstalosti. Tato podmínka je v daném případě splněna vzhledem k nemovitostem nacházejícím se v ČR. České soudy tak byly příslušné rozhodnout v pozůstalostním řízení, avšak pouze o majetku nacházejícím se v ČR, tzn. o předmětných nemovitostech. Ustanovení čl. 10 odst. 2 nařízení totiž na rozdíl od příslušnosti podle čl. 10 odst. 1 neumožňuje soudům vyvodit příslušnost ohledně celé pozůstalosti zůstavitele. To, že tak české soudy neučinily a nedovodily svou příslušnost vzhledem k daným nemovitostem, je však věc druhá, kterou se nebudeme v této analýze dále zabývat.

Z aplikační přednosti unijního práva vyplývá přednostní použití unijní úpravy před tou vnitrostátní. Vnitrostátní právní úprava se tak použije pouze v mezích unijního práva. Otázkou tedy zůstává, jak velký prostor nechává nařízení o dědictví pro použití vnitrostátních pravidel. Konkrétně nás pro účely uznání švýcarského rozhodnutí nejvíce zajímá otázka, zdali je či není dán prostor pro uplatnění § 74 odst. 2 ZMPS, který stanovuje výlučnou příslušnost českých soudů rozhodovat o nemovitostech nacházejících se v ČR, a to za situace, kdy hrozí, že o této nemovitosti bude rozhodovat stát třetí.

Další otázkou je, zdali by bylo možné takto získanou příslušnost podle čl. 10 odst. 2 nařízení považovat za výlučnou příslušnost, ve smyslu příslušnosti, která podle výše zmíněného čl. 1 odst. 1 Úmluvy mezi republikou Československou a Švýcarskem o uznání a výkonu soudních rozhodnutí vylučuje příslušnosti druhého státu (Švýcarska) k rozhodování ve věci (viz k tomuto kapitola č. 5).

Ve prospěch komplexnosti unijní úpravy příslušnosti ve věcech dědických, a tedy neponechání prostoru pro vnitrostátní pravidla určující příslušnost, mluví samotný obsah pravidel upravených v nařízení o dědictví. Toto totiž upravuje příslušnost soudů členských států jak pro situace, kdy se obvyklý pobyt zůstavitele v době smrti nacházel v členském státě (čl. 4 nařízení - obecná příslušnost), tak i pro situace, kdy tomu tak není, a zůstavitelův obvyklý pobyt se v době úmrtí nacházel ve státě třetím (čl. 10 nařízení - podpůrná

příslušnost). Jelikož lze podle této úpravy dovodit příslušnost pro oba případy (obvyklý pobyt zůstavitele vně i mimo EU), je poměrně obtížné představit si situaci, na kterou by se unijní předpis nevztahoval. Pro analýzu toho, která právní úprava (ZMPS či nařízení) se na situaci uplatní, a zdali je unijní úprava komplexní, je vhodné poukázat na skutečnost, že na rozdíl od jiných unijních předpisů upravujících soudní příslušnost (viz čl. 6 nařízení Brusel Ibis, čl. 6 a 14 nařízení Brusel IIter), nařízení o dědictví neobsahuje úpravu tzv. zbytkové příslušnosti. Pro ilustraci uvádíme znění zbytkové příslušnosti v čl. 6 odst. 1 nařízení Brusel Ibis, který stanovuje: „*Nemá-li žalovaný bydliště v některém členském státě, určuje se příslušnost soudů každého členského státu podle jeho vlastních právních předpisů, s výhradou čl. 18 odst. 1, čl. 21 odst. 2 a článků 24 a 25.*“ Článek 14 nařízení Brusel IIter zní: „*Není-li žádný soud některého členského státu příslušný podle článků 7 až 11, určí se příslušnost v každém členském státě v souladu s právem tohoto členského státu.*“ Zjednodušeně řečeno nám ustanovení o zbytkové příslušnosti v těchto unijních nařízeních říká, že pakliže nebude příslušnost určena na základě pravidel daného nařízení, bude se příslušnost určovat podle vnitrostátních právních předpisů daného členského státu. Podíváme-li se na věc z „českého“ úhlu pohledu, v zásadě nám zbytková příslušnost říká, že pakliže neurčíme příslušnost na základě daného unijního nařízení, použijeme pravidla obsažená ve vnitrostátní právní úpravě, tedy ZMPS. Takovéto ustanovení o zbytkové příslušnosti v nařízení o dědictví však absentuje. Absence ustanovení o zbytkové příslušnosti by tedy taktéž mohla být dalším argumentem ve prospěch závěru, že unijní normotvůrce zamýšlel, aby nařízení o dědictví tvořilo uzavřený a ucelený systém norem, který neponechává žádný prostor pro uplatnění jakéhokoli vnitrostátního pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti (ani takového jako je § 74 odst. 2 ZMPS vůči třetímu státu), jelikož v dalších nařízeních upravujících mezinárodní příslušnost na toto ustanovení unijní normotvůrce pamatoval.

Dalším vodítkem, které mluví ve prospěch skutečnosti, že úprava mezinárodní příslušnosti v nařízení o dědictví je natolik komplexní, že neponechává prostor pro využití vnitrostátních právních ustanovení (a to ani ve vztahu ke třetím státům), je existence bodu 30 preambule nařízení. Toto interpretační vodítko k nařízení uvádí: „*V zájmu zajištění toho, aby soudy všech členských států mohly ze stejných důvodů vykonávat příslušnost ve vztahu k dědictví osob, které v době smrti neměly obvyklý pobyt v žádném členském státě, by v tomto nařízení měl být uveden v hierarchickém pořadí taxativní výčet důvodů, na jejichž základě je možno založit [takovouto] podpůrnou příslušnost.*“⁴ Toto implikuje, že unijní normotvůrce zamýšlel nařízením sjednotit nejen pravidla pro určení příslušnosti v případech, kdy se obvyklý pobyt zůstavitele nacházel v některém ze členských států, nýbrž i důvody pro určení příslušnosti členských států ve vztahu k dědictví osob, jejichž obvyklý pobyt se v době smrti nenacházel v žádném členském státě. Přičemž důvody, na jejichž základě je možné dovodit příslušnost členského státu, za situace, kdy se obvyklý pobyt zůstavitele nacházel ve třetím státě, by měly být stanoveny taxativně, tedy vyčerpávajícím způsobem. K výkladu pomáhá i doplnění slova „takovouto“ před podpůrnou příslušností, jelikož toto evokuje, že unijní normotvůrce pod pojmem podpůrná příslušnost nechápe nic jiného než příslušnost ve vztahu k dědictví osob, které v době smrti neměly obvyklý pobyt v žádném členském státě. To, že má být výčet důvodů pro stanovení této příslušnosti taxativní a že nemá být umožněno použití vnitrostátních předpisů za situace, kdy má zůstavitel obvyklý pobyt ve třetím státu, je navíc podpořeno i účelem předpisu, kterým je jednotné uplatňování pravidel o mezinárodní soudní příslušnosti v dědických věcech (viz rozsudek Soudního dvora Evropské unie C-645/20 níže). Znění tohoto bodu preambule by

tedy taktéž mluvilo ve prospěch skutečnosti, že v případě obvyklého pobytu zůstavitele ve třetím státě již není dán žádný prostor pro uplatnění jakéhokoliv vnitrostátního pravidla určujícího příslušnost daného státu. Za tímto účelem lze taktéž uvést bod 13 preambule původního návrhu nařízení předloženého Evropskou komisí. Tento již zcela explicitně uvádí: „*Za účelem usnadnění vzájemného uznávání by napříště již neměla být dána možnost odvolat se na předpisy týkající se soudní příslušnosti v rámci vnitrostátního práva. V tomto nařízení se tudíž stanoví případy, ve kterých soud členského státu může vykonávat podpůrnou příslušnost.*” Dle tohoto původního znění preambule by bylo postaveno zcela najisto, že jakékoliv použití vnitrostátní právní úpravy pro oblast mezinárodní příslušnosti v dědických věcech není možné. Toto znění se však do preambule nařízení nakonec nedostalo.

Pro danou materii je také relevantní rozsudek Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“ nebo „Soudní dvůr“) ve věci C-645/20 a související stanovisko generálního advokáta. Francouzský Kasační soud se v dané věci obrátil na SDEU s otázkou týkající se výkladu čl. 10 odst. 1 písm. a) nařízení o dědictví. Konkrétně jej zajímalo, zda-li musí být toto ustanovení vykládáno v tom smyslu, že nenachází-li se místo obvyklého pobytu zůstavitele v době smrti na území členského státu, musí soud členského státu, na jehož území nebyl zaznamenán obvyklý pobyt zůstavitele, ale který konstatuje, že zůstavitel měl státní příslušnost tohoto státu a vlastnil v něm majetek, z vlastního podnětu zkoumat svou podpůrnou příslušnost stanovenou v tomto ustanovení. Daná otázka tak sice nesměřovala přímo na mezery úpravy čl. 10 nařízení a možnosti pro uplatnění vnitrostátní právní normy, avšak některé z úvah Soudního dvora v rozsudku a generálního advokáta ve stanovisku jsou relevantní i pro naše účely.Pro účely naší věci jsou relevantní některé úvahy v odůvodnění Soudního dvora. Tyto se nachází především v bodech 28 až 34 odůvodnění:

- „28 *Zaprvé v souvislosti se zněním čl. 10 odst. 1 písm. a) nařízení č. 650/2012 je třeba uvést, že toto ustanovení zavádí pravidlo pro určení příslušnosti, podle kterého v případě, že se místo obvyklého pobytu zůstavitele v době smrti nenachází na území členského státu, jsou soudy členského státu, v němž se majetek tvořící pozůstalost nachází, přesto příslušné k rozhodování o dědictví jako celku, pokud měl zůstavitel v době smrti státní příslušnost tohoto členského státu.*
- 29 *Ze znění čl. 10 odst. 1 písm. a) nařízení č. 650/2012 tedy vyplývá, že dvěma kritérii stanovenými v tomto ustanovení pro účely určení příslušnosti soudů členského státu v případě, kdy se místo obvyklého pobytu zůstavitele v době smrti nenacházelo v tomto členském státě, jsou zaprvé existence majetku tvořícího pozůstalost v uvedeném členském státě a zadruhé skutečnost, že zůstavitel měl v době smrti státní příslušnost téhož členského státu. Z této formulace naproti tomu nijak nevychází, že by přiznání takové příslušnosti jakkoli záviselo na jednání zůstavitele nebo dotčené strany. Právě naopak, jak v podstatě uvedl generální advokát v bodech 67 a 68 svého stanoviska, použití výrazu „jsou [...] příslušné“ může nasvědčovat tomu, že příslušnost podle čl. 10 odst. 1 tohoto nařízení je obligatorní.*
- 30 *Zadruhé ke kontextu čl. 10 odst. 1 písm. a) nařízení č. 650/2012 je třeba uvést, že článek 10 tohoto nařízení je obsažen v jeho kapitole II, která stanoví soubor pravidel pro určení příslušnosti v dědických věcech. Tento článek 10 konkrétně stanoví příslušnost podpůrnou ve vztahu k obecné příslušnosti stanovené v normě obsažené v článku 4 uvedeného nařízení, jež jako příslušné rozhodovat o dotčeném dědictví jako o celku určuje soudy místa obvyklého pobytu zůstavitele.*
- 31 *Zatřetí k cíli článku 10 nařízení č. 650/2012 je třeba uvést, že tento článek musí být vykládán ve světle bodu 30 odůvodnění tohoto nařízení, podle kterého je třeba „zaji[st]it, aby soudy všech členských států mohly ze stejných důvodů vykonávat příslušnost ve vztahu k dědictví osob, které v době smrti neměly obvyklý pobyt v žádném členském státě“. Za tímto účelem by podle tohoto bodu*

odůvodnění v uvedeném nařízení „měl být uveden v hierarchickém pořadí taxativní výčet důvodů, na jejichž základě je možno založit podpůrnou příslušnost“.

- 32 *Z toho vyplývá, že vzhledem k tomu, že cílem nařízení č. 650/2012 je zejména zajistit jednotné uplatňování pravidel o mezinárodní soudní příslušnosti v dědických věcech, je jediným cílem článku 4 o čl. 10 odst. 1 tohoto nařízení stanovit jednotná kritéria pro určení soudní příslušnosti k rozhodování o dědictví jako o celku. V tomto ohledu nenabízejí dotčeným stranám možnost zvolit si soud členského státu podle svých zájmů, s výhradou uplatnění článku 5 uvedeného nařízení v případě, že si zůstavitel zvolil právo rozhodné pro své dědictví.*
- 33 *V tomto ohledu je třeba podotknout, jak uvedl generální advokát v bodech 47 a 65 svého stanoviska, že mezi soudem určeným podle článku 4 nařízení č. 650/2012 a soudem určeným podle jeho článku 10 neexistuje hierarchický vztah, neboť každé z těchto ustanovení se týká odlišných případů. Stejně tak skutečnost, že je příslušnost podle článku 10 tohoto nařízení kvalifikována jako „podpůrná“, neznamená, že by toto ustanovení bylo méně závazné než ustanovení článku 4 uvedeného nařízení upravující obecnou příslušnost.*
- 34 *V tomto ohledu je třeba konstatovat, že použití příslovce „přesto“ v čl. 10 odst. 1 nařízení č. 650/2012 naznačuje, že toto ustanovení upravuje pravidlo pro určení příslušnosti, které je rovnocenné a doplňující ve vztahu k obecnému pravidlu pro určení příslušnosti stanovenému v článku 4 tohoto nařízení, takže v případě nepoužitelnosti tohoto článku 4 je třeba zkoumat, zda nejsou splněna kritéria příslušnosti stanovená v článku 10 uvedeného nařízení.“*

Soudní dvůr tak zdůrazňuje závaznou povahu článku 10 nařízení. Taktéž deklaruje, že účelem nařízení o dědictví je zajištění jednotného uplatňování pravidel o mezinárodní soudní příslušnosti v dědických věcech, přičemž nařízení ve svých jednotlivých ustanoveních stanovuje jednotná kritéria pro určení soudní příslušnosti k rozhodování dědictví jako o celku. Přestože na základě čl. 10 odst. 2 nařízení nelze dovodit příslušnost soudů členského státu k pozůstalosti jako celku, nýbrž jenom k majetku nacházejícímu se na území členského státu, dovozujeme, že i vzhledem k tomuto ustanovení se uplatní deklarovaný cíl nařízení, kterým je jednotného uplatňování pravidel o mezinárodní soudní příslušnosti v dědických věcech. Bylo by tak podle nás v rozporu s deklarovaným cílem, aby byl tento jednotný systém pravidel upravený v nařízení o dědictví „narušen“ použitím vnitrostátních pravidel, a to i takových jako je v § 74 odst. 2 ZMPS. Soudní dvůr se navíc výslovně odvolává na bod 30 preambule nařízení, dle něhož nařízení o dědictví taxativně upravuje výčet důvodů, na jejichž základě je možno založit podpůrnou příslušnost.

Směrodatné je pro nás taktéž stanovisko generálního advokáta ve stejné věci. Pro úplnost je nutné dodat, že stanoviska generálního advokáta na rozdíl od rozhodnutí Soudního dvora nejsou závazná. Přesto však mohou představovat určité interpretační vodítko a být podpůrným argumentem ve věci. Nutné je však upozornit na skutečnost, že SDEU do svého rozsudku přebíral některou argumentaci použitou generálním advokátem a jinou argumentaci ze stanoviska již nepřebíral. Např. konstatování generálního advokáta o tom, že příslušnost soudů členských států odvíjí výhradně od jednotných pravidel, která nařízení stanovuje, s vyloučením jakýchkoli jiných pravidel, nepřevzal. Můžeme však jen polemizovat, proč tak SDEU neučinil. Jedním z možných vysvětlení např. je, že se tato věc jevila SDEU natolik jasná, že ji nepotřeboval přenést ještě do svého rozhodnutí. Dalším důvodem však také může být, že se SDEU rozhodl pro spíše zdrženlivější přístup k věci, nerozhodovat o něčem, o čem vzhledem k položené otázce rozhodovat nemusel. Předmětné jsou především body 44 a 45 stanoviska:

„44. Nařízení č. 650/2012 ve své kapitole II zavádí systém mezinárodní soudní příslušnosti pro dědictví jako celek založený na objektivních (poslední obvyklý pobyt zůstavitele, přítomnost majetku tvořícího

pozůstalost v členském státě)(10) a subjektivních kritériích (volba soudu dotčenými stranami a přijetí příslušnosti stranami řízení)(11).

45. *Tento systém je uzavřený(12). V rámci věcné působnosti nařízení č. 650/2012 se příslušnost soudů členských států odvíjí výhradně od jednotných pravidel, která nařízení stanoví, s vyloučením jakýchkoli jiných pravidel(13)."*

V poznámce 12 pod čarou generální advokát uvádí, že tento systém je „...dostačující k vyřešení jakéhokoli aspektu dědictví, bez ohledu na to, kde se nachází majetek tvořící pozůstalost. Pouze výjimečně omezuje normotvůrce pravomoc příslušného orgánu na majetek nacházející se v samotném členském státě - viz čl. 10 odst. 2 nařízení č. 650/2012. Článek 12 odst. 1 stanoví možnost vynechat určitý majetek z řízení, ale důvodem není nedostatek mezinárodní soudní příslušnosti ve vztahu k tomuto majetku."

Dále jsou důležité body 61 až 68 stanoviska:

„61. Článek 10 nařízení č. 650/2012 přiznává příslušnost členskému státu (nebo státům), v němž (nebo v nichž) se nachází majetek tvořící pozůstalost, když se poslední obvyklý pobyt zůstavitele nacházel ve třetím státě.

62. Tato příslušnost:

- se týká dědictví jako celku, pokud měl zůstavitel v době smrti státní příslušnost tohoto členského státu (30) nebo v něm měl obvyklý pobyt v období pěti let předcházejících zahájení soudního řízení (31),
- v jiných případech se omezuje na majetek nacházející se na tomto území (32).

63. V rámci systému slouží článek 10 nařízení č. 650/2012 dvěma účelům:

- zajistit jednotnost pravidel mezinárodní příslušnosti ve prospěch vzájemného uznávání rozhodnutí mezi členskými státy. Normotvůrce vyloučil jakýkoli odkaz na pravidla vnitrostátního práva tím, že taxativně vyjmenoval případy, v nichž bude soud členského státu vykonávat svou příslušnost (33);
- zaručit dědicům a věřitelům přístup k právní ochraně v případě, že situace „vykazuje úzké vazby s členským státem z důvodu přítomnosti majetku"(34).

64. Přítomnost majetku (bez dalšího nebo s výhradou požadavků týkajících se samotného majetku nebo zůstavitele) je známým kritériem příslušnosti ve srovnávacím právu (35). V nařízení č. 650/2012 je doplněno o podmínky státní příslušnosti nebo pobytu zůstavitele, které jsem uvedl (36). Úzká vazba s členským státem, jebož orgán věc projednává, tedy není sporná, i když poslední obvyklý pobyt zůstavitele nebyl v tomto státě.

65. Kvalifikace příslušnosti podle článku 10 nařízení č. 650/2012 jako „podpůrné" neznamená, že toto ustanovení je méně normativní než článek 4. Mám tedy za to, že soud, který věc projednává, nemůže toto ustanovení ignorovat, i když se jej strana (strany) nedovolávala (nedovolávaly)."

66. Obě pravidla jsou ve skutečnosti rovnocenná: článek 10 přiznává příslušnost v případě, kdy není naplněn rozsah článku 4, takže se článek 4 jednoduše nepoužije.

67. Hraniční určovatelé stanovení v těchto ustanoveních vyjadřují dostatečný vztah mezi rozsahem a sudištěm, který je intenzivnější v článku 4 a méně intenzivní v článku 10 nařízení č. 650/2012 (rozdíl se odráží v systematickém zařazení každého z nich). Pokud však okolnosti popsané v článku 4 nenastanou a okolnosti podle článku 10 ano, je nutné uplatnit navázání stanovené v článku 10.

68. K potvrzení tohoto závěru mě vedou následující argumenty:

Shodu s prvopisem potvrzuje Dana Biharyová

- články 4 a 10 nařízení č. 650/2012 se použijí stejným způsobem v případě volby práva zůstavitelem (37), v případě napadení příslušnosti dotčenými stranami, jež nejsou strany dohody, která ji přiznává (38), a ve vztahu k možnosti omezit řízení vyloučením majetku nacházejícího se ve třetích státech, pokud existují důvody se domnívat, že případné rozhodnutí nebude v těchto státech uznáno nebo vykonáno (39);
- doslovně je článek 10 nařízení č. 650/2012 příkazem pro vnitrostátní soud, což neplatí pro jiná ustanovení, jako je článek 11, který jej opravňuje, ale neukládá mu povinnost, rozhodnout o dědictví. Na rozdíl od posledně uvedeného článku navíc výkon příslušnosti podle článku 10 není podmíněn nepříslušností nebo nečinností soudů jiného státu. "

Poznámka č. 33 pak odkazuje na bod č. 30 preambule nařízení a bod 13 odůvodnění (preambule) návrhu nařízení Komise.

Generální advokát tak pravidla pro stanovení příslušnosti v nařízení o dědictví chápe jako uzavřený systém jednotných pravidel, která vylučují použití jakýchkoliv jiných (vnitrostátních) pravidel.

Dále pak ve věci C -21/22, v níž Soudní dvůr dosud nevynesl rozsudek je dostupné jen nezávazné stanovisko generálního advokáta. Věc se týká ukrajinské státní příslušnice, která má obvyklý pobyt na území Polska a zde je také spoluvlastníkem nemovitosti. Při sepisování závěti si chtěla zvolit jakožto právo rozhodné pro dědictví právo ukrajinské (tedy právo třetího státu). Polský notář však tuto závěť odmítl sepsat. Jedním z důvodů pro nesepsání závěti bylo, že mezi Ukrajinou a Polskem existuje bilaterální mezinárodní smlouva, která neobsahuje možnost zvolit si právo rozhodné pro dědictví. Věc se tedy sama o sobě přímo nevztahuje na náš případ (předběžná otázka se netýká oblasti příslušnosti nýbrž rozhodného práva). Přesto však generální advokát ve stanovisku argumentoval některými aspekty týkajícími se příslušnosti, především ve vztahu k čl. 12 nařízení, které umožňuje na návrh strany omezit řízení probíhající v členském státě ohledně majetku nacházejícího se ve třetím státě, pokud existuje obava, že by rozhodnutí členského státu nebylo ve třetím státu vzhledem k tomuto majetku uznáno. V bodě 74 stanoviska generální advokát uvádí: „V rámci Unie členské státy vázané nařízením č. 650/2012 přijaly jednotný model a nemohou vznášet námitky proti tomu, aby se na dědictví nemovitého majetku na jejich území vztahovalo cizí právo (67) nebo aby orgány jiných členských států přijímaly rozhodnutí týkající se tohoto majetku."

V odborné literatuře jsou dostupné následující názory. Docentka Pfeiffer uvádí, že úprava příslušnosti v nařízení o dědictví je koncipována jako uzavřený systém, který se v rozsahu své věcné (a časové) působnosti odvíjí výhradně od jednotných pravidel uvedených v nařízení. Není zde tedy dán prostor pro použití vnitrostátních norem upravujících příslušnost v dědických věcech. Výjimkou jsou pak případy, kdy se na věc vztahuje mezinárodní úmluva mezi ČR a třetím státem upravující danou materii (při splnění podmínek čl. 75 nařízení o dědictví). I když je dán obvyklý pobyt zůstavitele v době smrti na území třetího státu, má český soud určovat svou mezinárodní příslušnost podle pravidel v nařízení, nikoliv vnitrostátních předpisů (s jedinou výjimkou v podobě existence relevantní mezinárodní úmluvy). Pfeiffer výslovně zmiňuje, že ustanoveními nařízení byla prolomena tradičně výlučná pravomoc soudů vést řízení ohledně nemovitostí, které jsou součástí pozůstalosti a nacházejí se na území daného státu.

Autoři komentáře k nařízení o dědictví uvádí, že nařízení o dědictví zavádí výlučný režim, který kompletně vylučuje použití vnitrostátních pravidel členských států pro příslušnost svých soudů, čímž se liší od jiných unijních nařízení upravujících mezinárodní příslušnost (např. Brusel Ibis), která umožňují částečné uplatnění vnitrostátních pravidel. V případech,

kdy není dán obvyklý pobyt zůstavitele ve členském státě, není možné dovodit obecnou příslušnost na základě čl. 4 nařízení. Pakliže je však dána spojitost se členským státem, jelikož se v něm nachází majetek, který je součástí pozůstalosti, bude se tato situace posuzovat podle pravidel podpůrné příslušnosti v čl. 10 nařízení. Tímto je tedy vyloučeno jakékoliv použití vnitrostátních pravidel pro určení příslušnosti.

Taktéž autoři publikace Dědictvého práva v praxi uvádí, že hlava III ZMPS [správně hlava VIII] již prakticky nebude aplikovatelná, pakliže se bude jednat o případ úmrtí člověka od 17. 8. 2015, jelikož se v daném případě použije unijní nařízení o dědictví.

- E. Pakliže bychom vycházeli ze závěru, že se má příslušnost v zadaném případě vzhledem k majetku nacházejícímu se v ČR určovat podle čl. 10 odst. 2 nařízení o dědictví (nikoliv českého ZMPS), musíme se za účelem uznání švýcarského rozhodnutí vzhledem k podmínce čl. 1 odst. 1 Úmluvy mezi republikou Československou a Švýcarskem o uznání a výkonu soudních rozhodnutí zaobírat otázkou, zdali lze takto určenou příslušnost českých soudů vnímat jako výlučnou (tedy zdali toto ustanovení nařízení vylučuje či nikoliv příslušnost druhého státu - Švýcarska - k rozhodování ve věci).

Ustanovení čl. 10 odst. 2 nařízení je nazváno jako příslušnost „podpůrná“, můžeme však polemizovat, zdali svou povahou nemůžeme tuto příslušnost považovat za takovou, která vylučuje příslušnost jiného státu k rozhodování ve věci. Pro kontext nařízení Brusel Ibis ve svém článku 24 upravuje výlučnou příslušnost, a to takto výslovně označenou. Takto označená příslušnost naopak v nařízení o dědictví absentuje. Na druhou stranu to, že je příslušnost v čl. 10 odst. 2 nařízení označena za „podpůrnou“, nemusí ještě automaticky vylučovat možnost, že by povaha této příslušnosti mohla být taktéž výlučná. Z rozsudku ve věci C-645/20 vyplývá, že SDEU vnímá ustanovení o příslušnost v článku 10 nařízení jako závazné (resp. nijak méně závazné než ustanovení článku 4 nařízení). Taktéž formulace článku 10 odst. 2 zní: „...jsou ... přesto příslušné soudy členského státu...“. Tato formulace může evokovat dojem, že by se mohlo o výlučnou příslušnost jednat. Na druhou stranu, jak již bylo zmíněno, samotné ustanovení čl. 10 odst. 2 nařízení neobsahuje výslovné označení, že by tato příslušnost byla výlučná. Zdali však můžeme zároveň usuzovat ve prospěch výlučné příslušnosti, která by zabránila uznání rozhodnutí jiného státu, nám není zcela jasné. Taktéž jsme nenalezli žádné materiály, které by danou věc blíže osvětlily.

- F. Dle bilaterální mezinárodní smlouvy, kterou je vázaná ČR i Švýcarsko, je dána překážka pro uznání rozhodnutí ve věcech občanských nebo obchodních, pakliže předpisy o mezinárodní soudní příslušnosti platné podle práva státu, kde je rozhodnutí uplatňováno, vylučují příslušnost druhého státu k rozhodování ve věci, o kterou se jedná. Takovouto úpravou, která se z hlediska uznání švýcarského rozhodnutí jeví potenciálně problematickou a mohla by představovat překážku pro uznání v dané věci, je § 74 odst. 2 ZMPS, který v dědictvých věcech stanovuje výlučnou pravomoc českých soudů rozhodovat o nemovitostech nacházejících se v ČR. V částech nesouvisejících s nemovitostmi nacházejícími se na území ČR se jeví uznání švýcarského rozhodnutí bezproblémové. Pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti ve věcech dědictvých však nejsou upravena pouze v ZMPS ale i v úpravě unijní, a to konkrétně v nařízení o dědictví. Vzhledem k přednosti unijního práva a v případě naplnění působnosti (především věcné a časové) nařízení o dědictví se unijní pravidla pro určení příslušnosti uplatní přednostně před vnitrostátní právní úpravou (tedy před ustanoveními ZMPS). V souladu se zásadou přednosti unijního práva se v případech, kdy má zůstavitel obvyklý pobyt ve třetím státě, přednostně použije úprava unijní oproti úpravě vnitrostátní. V případě obvyklého pobytu zůstavitele ve třetím státě by se tak měla příslušnost posuzovat podle čl. 10 nařízení o dědictví. Jak konstatoval SDEU ve věci C-

645/20, tento článek není v žádném případě méně závazný než článek 4 nařízení. Podle nařízení o dědictví nemohly v dané věci české soudy dovodit příslušnost k rozhodování o celé pozůstalosti (podle čl. 10 odst. 1). Mohly však dovodit svou příslušnost rozhodovat ve vztahu k majetku nacházejícímu se na území ČR (daným nemovitostem) na základě čl. 10 odst. 2 nařízení. V dané věci dále vyvstává otázka, do jaké míry lze unijní úpravu příslušnosti v nařízení o dědictví považovat za celistvou. Tedy jinak řečeno, zdali ponechává nařízení prostor pro uplatnění vnitrostátních pravidel pro určení příslušnosti (tak jako je tomu v případech zbytkových příslušností v nařízeních *Bruseil Ibis* a *Brusel IIter*), a to především pravidla takového, jaké je obsaženo v § 74 odst. 2 ZMPS, které by potenciálně bránilo uznání švýcarského rozhodnutí. V tomto ohledu je pak především důležitá kapitola č. 4 analýzy. Z ní vyplývá, že ve prospěch závěru, že úprava příslušnosti v nařízení o dědictví je komplexní a neponechává tak prostor pro uplatnění vnitrostátních pravidel příslušnosti (tedy ani takového pravidla jako je § 74 odst. 2 ZMPS), svědčí dle našeho názoru hned několik faktorů. Jedním z nich je znění bodu 30 preambule nařízení a samotná struktura a formulace norem o příslušnosti v nařízení. Dalším jsou pak závěry formulované v nám dostupných odborných textech. Konečně je pak nutné zmínit i argumenty uvedené ve stanoviscích generálních advokátů a rozsudku SDEU ve věci C-645/20.

23. Soud přihlédl i ke skutečnosti, že švýcarský soud aplikoval jako třetí stát Nařízení o dědictví, byť není členským státem Evropské unie, a to na základě shora popsaných základních právních úvah a zásad. Ze všech shora uvedených důvodů soud dospěl k závěru, že nejsou dány důvody pro výlučnou pravomoc českých soudů o pozůstalosti jako celku a ani o jednotlivých nemovitostech, které jsou její součástí, o pozůstalosti či jejích částech rozhodovat, byť Švýcarsko není státem Evropské unie. Proto předmětné rozhodnutí výrokem I. uznal.
24. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 150 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu tak, že nepřiznal žádnému z účastníků nárok na jejich náhradu, a to s ohledem na specifiku řízení o uznání, v rámci kterého soud postupoval ve prospěch všech účastníků řízení, kteří jsou z rozhodnutí povoláni nabýt aktiva pozůstalosti.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat odvolání do 15 dnů ode dne doručení jeho písemného vyhotovení, a to ke Krajskému soudu v Plzni, prostřednictvím Okresního soudu Plzeň-město. Odvolání je třeba podat ve dvojím vyhotovení.

Nesplní-li žalovaný povinnosti uložené mu tímto rozsudkem v uvedených lhůtách, mohou se žalobci domáhat po jeho právní moci výkonu rozhodnutí u soudu.

Plzeň 12. října 2023

Mgr. Alena Chaloupková, v.r.
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje Dana Biharyová